

Altijd nieuwe vluchtelingen

Marlou Schrover – is hoogleraar Economische en Sociale Geschiedenis aan de Universiteit Leiden.

Dat er zoveel parallellen zijn tussen heden en verleden! Die verbaasde uitroep hoor ik nogal eens als ik een niet-professioneel publiek vertel over vluchtelingenmigratie vanuit een historisch perspectief. Van de grote vluchtelingenmigraties in het recente verleden weten de meeste mensen wel iets: Joegoslaven in de jaren negentig, Vietnamezen in de jaren zeventig, Hongaren in de jaren vijftig. Maar ook in willekeurig elk ander naoorlogs jaar stonden de kranten vol met verhalen over vluchtelingen.

Ik doe een greep uit de kranten van vijftig jaar geleden. Er was de oorlog in Biafra (Nigeria) en 3 miljoen mensen ontvluchtten oorlogsgeweld en honger. De VARA organiseerde een televisie-avond (op beide netten) voor de 'Biafraantjes' ('Eet je bord leeg', zei mijn moeder, 'in Biafra zouden ze er blij mee zijn'). In Vietnam waren er 1 miljoen vluchtelingen, in Zuid-Korea eveneens, en in India waren het er 750.000. Er waren 70.000 Tibetanen op de vlucht. Cubanen vluchtten per boot naar Miami. Ze kwamen uitgeput aan land en kusten 'de grond der vrijheid'. Het Rode Kruis maakte de Utrechtse Jaarbeurshal gereed voor Tsjechische vluchtelingen, waarvan er 30.000 naar het Westen waren gevlucht. Er waren 1,7 miljoen Palestijnse vluchtelingen, merendeels op Jordaans grondgebied. De VN probeerde 42,5 miljoen dollar voor hen op te halen, de VS gaf 22,2 miljoen, en de Paus schonk de Palestijnen 5300 broeken. De wereld telde 16 miljoen vluchtelingen.

De lessen uit het verleden maken duidelijk dat we ons moeten instellen op een wereld waarin er steeds nieuwe vluchtelingen zullen zijn.

De keuze voor de kranten van vijftig jaar geleden is willekeurig – en toch ook weer niet. In 1968 onderschreef Nederland als 28ste land het VN-protocol uit 1967 betreffende de status van vluchtelingen. Het protocol was een aanvulling op het Vluchtelingenverdrag van 1951 en het bepaalde dat het Verdrag niet meer uitsluitend van toepassing was op personen die vluchtten als

gevolg van gebeurtenissen die zich vóór 1951 hadden afgespeeld. Het nieuwe verdrag erkende – en dat was een heel belangrijke stap – dat er steeds nieuwe vluchtelingen zouden zijn.

Politici, beleidsmakers en journalisten zeggen nogal eens dat ze hopen op, of toewerken naar een 'einde van de crisis' en een moment dat het 'vluchtelingenprobleem' is opgelost. In 1968 leek de Nederlandse regering zich te realiseren dat er altijd nieuwe brandhaarden zouden zijn en altijd nieuwe vluchtelingen. Dat inzicht noopt tot een beleid dat continuïteit kent; geen tijdelijke maatregelen en ad hoc oplossingen.

De lessen uit het verleden maken duidelijk dat we ons moeten instellen op een wereld waarin er steeds nieuwe vluchtelingen zullen zijn. Het is geen boodschap waarmee je de verkiezingen wint, daarom worden die wijze lessen makkelijk vergeten.

In 2018 schrijven historici deze column.